

ADAM SIWIEC

PSEUDONIMY INTERNETOWE *VEL* NICKI – CHARAKTERYSTYKA ONOMASTYCZNA I UZUS

I. WPROWADZENIE

Internet jako stosunkowo nowe środowisko komunikacyjne oparte na globalnym systemie powiązanych sieci komputerowych wytworzył charakterystyczny dla siebie sposób przekazu i wymiany informacji w warunkach kontaktu językowego i w ogóle znakowego przez medium elektroniczne. Należy mieć przy tym na uwadze fakt, że wymiana informacji jest w tym wypadku procesem skomplikowanym, ponieważ następuje na płaszczyźnie ludzkiej i na płaszczyźnie komputerowej (kodowanie i dekodowanie cyfrowe): „Maszyny, tak samo jak ludzie, muszą prowadzić ze sobą dialog i rozumieć się wzajemnie, żeby proces komunikowania mógł przebiegać prawidłowo. Do tego celu komputerom służy odpowiednie oprogramowanie i protokoły komunikacyjne”¹.

Specyfika kanału komunikacyjnego wymusza na użytkownikach sieci użycie pisma jako podstawowego kodu², ale dialogowy charakter tego medium sprawia, że teksty mają też cechy typowe dla przekazów mówionych. To połączenie technologii pisma elektronicznego z przejawami naturalnych werbalizacji sprawia, że do komunikacji w Internecie odnosi się na przykład pojęcie

Dr hab. ADAM SIWIEC – adiunkt Zakładu Historii Języka Polskiego i Dialektologii IFP UMCS; adres do korespondencji: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Instytut Filologii Polskiej, pl. M. Curie-Skłodowskiej 4A, 20-031 Lublin; e-mail: aasiwiec@wp.pl

¹ W. G u s t o w s k i, *Komunikacja w mediach społecznościowych*, Gdynia 2012, s. 33-34.

² Por. np. stwierdzenie Jana Grzeni (*Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa 2012, s. 26): „Charakterystyczną cechą internetowych kanałów informacji jest ich charakter pisany”.

piśmienności oralnej³, co stanowi jeden z wyróżników internetowej odmiany medialnej języka⁴. Charakterystyczne dla tej odmiany i tego typu komunikacji jest odchodzenie od linearności na rzecz interaktywności oraz związana z tym dostępność wielu kontaktów wraz z możliwością dowolnego kreowania własnej tożsamości oraz zachowania anonimowości w sieci⁵.

Anonimowość uznaje się za jedną z ważniejszych cech Internetu⁶. Jako cecha wchodząca w skład scenariusza zachowań komunikacyjnych może się przejawiać w różnym zakresie. Użytkownik sieci sam decyduje, jakie informacje o sobie chce ujawnić, a jakie ukryć, tym samym może kreować własną interaktywną i technospołeczną tożsamość (termin, którym posługuje się David Lyon)⁷ i podawać aprioryczne definicje swojej osoby w stopniu o wiele większym, niż to jest możliwe w komunikacji poza Internetem, poza wygenerowanym komputerowo środowiskiem wirtualnej rzeczywistości.

Ze społecznego punktu widzenia Internet jest nie tylko technologią informacyjną, ale też „miejscem” spotkań, interakcji. W wielu typach komunikacji internetowej interakcja polega na wyborze przez uczestników komunikacji określonej strategii dyskursywnej i odgrywaniu roli identyfikowanej z nazwą własną, która w odniesieniu do istniejącego podziału nazw własnych ludzi jest określana jako pseudonim internetowy. Odpowiednio dobrana nazwa własna osoby stanowi w tym wypadku bardzo ważny element autokreacji i daje możliwość swoistej gry własną tożsamością.

³ Wprowadził je Thomas J. Farrell (*Secondary Orality and Consciousness Today*, w: *Media, Consciousness and Culture. Explorations of Walter Ong's thought*, red. B. Gronbeck, T.J. Farrell, P.A. Sukup, Newbury Park–London–New Delhi 1991).

⁴ U. Ż y d e k - B e d n a r c z u k, *Zmiany w zachowaniach komunikacyjnych a nowe odmiany językowe (odmiana medialna)*, w: *Współczesne odmiany języka polskiego*, red. K. Michalewski, Łódź 2004, s. 104.

⁵ Por. np. J. J a g o d z i ń s k a, *Dialogi równoległe w strukturze dyskusji internetowej*, w: *Język w mediach elektronicznych*, red. J. Podracki, E. Wolańska, Warszawa 2008, s. 131.

⁶ Jest ona również możliwa w komunikacji realnej, ale tu ma inną specyfikę. Interesujący komentarz do anonimowości w Internecie i „w realu” daje Grzenia (*Komunikacja językowa w Internecie*, s. 70-72).

⁷ Por. T. M i c z k a, *Globalizacja – Internet – kultura – tożsamość*, w: *Oblicza Internetu*, red. M. Sokołowski, Elbląg 2004, s. 24.

II. CELE PRACY

Pierwszym celem, jaki stawiam sobie w niniejszej pracy, jest syntetyczna charakterystyka nazw osób komunikujących się ze sobą w Internecie z perspektywy onomastycznej, z możliwie pełnym uwzględnieniem dotychczasowych ustaleń na ten temat, w zakresie stosowanych terminów i sposobów rozumienia pojęć organizujących opis i interpretację tych nazw. Tę część rozważań, które mają charakter teoretyczno-sprawozdawczy i konfrontują ze sobą różne ujęcia zagadnień onomastycznych, dopełniają moje własne spostrzeżenia z lektur, uzupełnienia interpretacyjne i propozycje odnośnie do różnych kwestii szczegółowych. Drugi cel stanowi egzemplifikacja materiałowa w zakresie opisywanych nazw, pokazująca ich podobieństwo do tradycyjnych (nieelektronicznych) pseudonimów jako indeksów nazewniczych, ale też specyfikę formalną i sposoby funkcjonowania wynikające z przyjętej formy i profilu komunikacji (forum internetowe, tematyka wystąpień).

III. TEORIA, STAN BADAŃ, KOMENTARZE I UZUPEŁNIENIA

1. PRZEDMIOT ROZWAŻAŃ, ROZRÓŻNIENIA TERMINOLOGICZNO-POJĘCIOWE

Pseudonim internetowy (w skróconej wersji, z niewielką korektą w zakresie przydawki determinującej: *pseudonim netowy*⁸) to indywidualna osobowa nazwa własna używana dla potrzeb komunikacji w Internecie, rozumiana jako identyfikator dostępu do usług, odnoszących się do internetowych kanałów komunikacyjnych. Mamy tu do czynienia z nominacją motywowaną, przekazującą informację o treści pojęcia i jego miejscu w onomastycznym systemie pojęciowym i terminologicznym.

Terminem używanym synonimicznie w stosunku do pseudonimu internetowego, który w odróżnieniu od niego nie jest w planie wyrażenia znaku językowego motywowany i ma charakter konwencjonalny, jest *nick*, będący skróceniem angielskiego słowa *nickname* w znaczeniu ‘przezwisek’, ‘przydomek’. Pojawił się on w polszczyźnie wraz z nowym sposobem komunikowania się ludzi w przestrzeni wirtualnej. Słownik terminologii medialnej podaje nastę-

⁸ Por. R. Łobodzińska, M. Peisert, *Nazwy własne w przestrzeni wirtualnej*, w: *Metodologia badań onomastycznych*, red. M. Biolik, Olsztyn 2003, s. 649.

pującą definicję tego terminu: „pseudonim używany przez internautów w komunikatorach, forach, blogach itp.”⁹. Interesujące, że w tym samym słowniku hasło *pseudonim* jest opisywane za pomocą artykułu odwołującego się przede wszystkim do jednej tylko odmiany tego typu nazw, mianowicie do pseudonimu artystycznego. Na końcu jednak pojawia się stwierdzenie: „Funkcję p[sseudonimów] pełnią współcześnie nicki autorów blogów i uczestników innych interaktywnych usług w Internecie”¹⁰. Należy nadmienić, że *nick* może być w pewnych wypadkach rozumiany w sposób zawężony jako nazwa użytkownika konferencji synchronicznej¹¹. Wydaje się jednak, że nie ma takiej potrzeby, nic nie stoi na przeszkodzie, by zgodnie z podaną wyżej definicją słownikową traktować go jako nazwę używaną zarówno przez użytkowników portali społecznościowych i forów dyskusyjnych, jak i pogawędek internetowych typu czat, IRC, nie tylko więc w komunikacji w trybie synchronicznym, lecz również asynchronicznym.

W języku internetowym *nick* i *pseudonim* są niekiedy zastępowane terminem *login*, wchodzi on z nimi w szereg synonimiczny¹². Jest to określenie sieciowego identyfikatora i hasła użytkownika. Słowo pochodzi z angielskiego zwrotu *log in*, rozumianego jako polecenie wejścia do systemu komputerowego (podaję za Wikipedią)¹³ czy też akt uzyskiwania dostępu do systemu, sieci, serwera lub strony www (za słownikiem internetowym NetLingo)¹⁴. Zgodnie ze spostrzeżeniem Tomasza Chyrzyńskiego, który zajął się analizą porównawczą nazw identyfikujących użytkowników polskich i z obszaru języka angielskiego:

Na stronach anglojęzycznych (na przykład portale społecznościowe, fora) login [...] wydaje się przeważnie stanowić kategorię ogólną i nadrzędną w stosunku do *nickname*¹⁵.

⁹ Por. *Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 126.

¹⁰ Tamże, s. 168.

¹¹ Tak np. rozumiem uwagę Anety Kołodziejczyk (*Analiza formalna i semantyczna antropimów używanych przez nadawców internetowych anonsów towarzysko-matrymonialnych*, „Onomastica” 49(2004), s. 146), która pisząc o nazwach nadawców anonsów towarzysko-matrymonialnych publikowanych w Internecie, wspomina też o innych nazwach osób, które występują w przestrzeni wirtualnej: „Są to m. in. tzw. nicki, czyli identyfikatory osób korzystających z programów, które umożliwiają uczestniczenie w tzw. czacie”.

¹² Por. np. A. Narusiewicz-Duchlińska, *Pseudonimy internetowe (nicknames) jako forma autoreklamy*, „Prace Językoznawcze” 5(2003), s. 85.

¹³ pl.wikipedia.org/wiki/Login (dostęp: 04.12.2013).

¹⁴ www.netlingo.com/dictionary/l.php, login or log in (dostęp: 04.12.2013).

¹⁵ *Tendencje w tworzeniu pseudonimów internetowych przez użytkowników polsko- i anglojęzycznych – analiza porównawcza*, „Media. Kultura. Komunikacja Społeczna” 2009, nr 5, s. 118.

Natomiast na stronach polskojęzycznych *login* jest tożsamy z nazwą użytkownika, „odpowiada rzeczownikowi odnoszącemu się do antroponimu”¹⁶. Warto jeszcze w tym miejscu ze względu na procedurę logowania przypomnieć uwagę Jana Grzeni, że

najwyższą wartość opisową z językoznawczego punktu widzenia powinna mieć klasyfikacja na identyfikatory dostępu do sieci (wybrane przez użytkownika i nadane w porozumieniu z administratorem sieci komputerowej) oraz na identyfikatory dostępu do usług (wybrane przez użytkownika)¹⁷.

Poza tym w opisie nazw służących identyfikacji użytkowników sieci pojawiają się inne jeszcze nominacje terminologiczne, np. dla podkreślenia specyfiki opisywanych nazw w zastosowaniach pseudonimujących, związanych z konwersacyjnym typem komunikacji internetowej. Należy do nich np. *irc-onim*¹⁸, używany dla określenia nazw osób korzystających z programów IRC, czyli jednej z usług, jakie oferuje Internet, umożliwiającej rozmowę na tematycznych lub towarzyskich kanałach komunikacyjnych. Zdaniem Małgorzaty Rutkiewicz, irconimy „tworzą odrębną grupę antroponimów”¹⁹.

W jednym wypadku odejście od terminu wymieniającego rodzaj najbliższy i opartych na nim zasad klasyfikująco-porządkujących wiąże się z wyznaczeniem nowego indeksu onimicznego w obrębie systemu nazywania osób, co ma zastosowanie w odniesieniu do występującego w Internecie układu przestrzennego i interpersonalnego. Na miejscu pseudonimu pojawia się w tym wypadku *autonim internetowy*, reprezentowany jako termin przez „nową klasę nazw osobowych o specyficznych cechach funkcjonalnych oraz pragmatycznych”, które wyróżnia także

plaszczyzna występowania – jest nią wariant pisany języka [...] oraz fakt, że każdy uczestnik aktu komunikacyjnego w wirtualnej przestrzeni musi posiadać swój onim, gdyż jest to warunek nawiązania kontaktu z inną osobą²⁰.

Sprawą najistotniejszą ze względu na związek formy wyrazowej z oznaczaną treścią jest to, że autonim „powstaje w akcie autonominacji”²¹.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 131.

¹⁸ M. Rutkiewicz, *Onomastyczny status irconimów*, „*Onomastica*” 44(1999), s. 115-123.

¹⁹ Tamże.

²⁰ L. Tomczak, *Autonimy internetowe – ich geneza, funkcje oraz onomastyczny status*, w: *Z najnowszych tendencji w polskim nazewnictwie*, red. R. Łobodzińska, Łask 2005, s. 151.

²¹ Tamże, s. 160. Na to, że ten, kto nazywa, jest tu równocześnie nazywanym, zwracano uwagę już wcześniej, por.: „W akcie zamierzonej kreacji antroponimicznej bierze udział jedna

Nazwy użytkowników przestrzeni wirtualnej nie w każdym wypadku stanowią element definiowany, mogą też w rozważaniach nad specyfiką komunikacji językowej w Internecie grać rolę elementu definiującego, np. przy opisie ogólniejszych pojęć typologicznych w definicjach zakresowych tworzonych przez wyliczenie. Szeroki zakres pojęciowy ma termin *autoidentyfikator*, oznaczający różne określenia będące efektem autonominacji, odnoszące się do tego, kto korzysta z Usenetu (ang. *USErNETwork* – sieć użytkowników), czyli z istniejącego w Internecie systemu grup dyskusyjnych, oraz wskazujące na autorstwo wiadomości. Do tej kategorii zalicza się: adres mailowy, sygnaturę, będącą wirtualną wizytówką, oraz nick²².

2. NAZWY UŻYWANE PRZEZ UCZESTNIKÓW KOMUNIKACJI INTERNETOWEJ – ODMIANA PSEUDONIMU CZY NOWA KATEGORIA ANTROPONIMICZNA?

Pora w tym miejscu odnieść się do kluczowej kwestii, jaką jest ustalenie zasadności użycia terminu *pseudonim internetowy* w stosunku do nazw identyfikujących użytkowników przestrzeni wirtualnej i używanych na potrzeby komunikacji w Internecie. Przyjmując inny punkt widzenia i mając na uwadze istniejące podziały antroponimów, można w tym miejscu powtórzyć postawione w innym opracowaniu pytanie, czy omawiane nazwy są odmianą pseudonimu czy nową kategorią antroponimiczną?²³ Odpowiedź nie jest prosta. Nie ulega wątpliwości, że nazwy identyfikujące osoby w określonych sytuacjach komunikacyjnych w Internecie mają wiele cech klasycznych pseudonimów, choć widać też różnice spowodowane specyfiką komunikacji przez komputer (w trybie „*interface to interface*”) i wyraźną korelacją między charakterem środka przekazu a samym przekazem. Dlatego też z jednej strony stawia się znak równości między pseudonimem i nickiem, który „należy [...] do tej samej grupy co pseudonimy”²⁴, por. też: „nicki, inaczej pseudonimy

osoba, która jest zarówno osobą nazwaną, jak i nazywającą” (Rutkiewicz, *Onomastyczny status irconimów*, s. 118). O autonominacji w wypadku pseudonimów internetowych piszą też Łobodzińska i Peisert (*Nazwy własne w przestrzeni wirtualnej*, s. 649). Podobny pogląd można też odnaleźć w różnych innych opracowaniach, np.: Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 132.

²² A. Naruszewicz-Duchlińska, *Autoidentyfikatory w internetowych grupach dyskusyjnych*, w: *Mnohotvárnost a spečifitnost onomastiky*, red. J. David, Ostrava–Praž 2010, s. 364-372. Dokument dostępny w Internecie pod adresem: <http://www.uwm.edu.pl/human/duch/Autoidentyfikatory.doc>

²³ Por. B. Czopek-Kopciuch, *Nick – nowa kategoria antroponimiczna?*, w: *Współczesne odmiany języka narodowego*, red. K. Michalewski, Łódź 2004, s. 106-111.

²⁴ Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 132.

internetowe”²⁵, „jako nick będziemy rozumieli pseudonim wybrany przez użytkownika w momencie logowania się do usługi czatu internetowego”²⁶, z drugiej jednak podkreśla się specyfikę nazw przekazywanych za pomocą języka, którego substancją jest pismo elektroniczne, różnice w stosunku do tradycyjnych form pseudonimicznych. W tym kierunku idą np. opracowania dotyczące statusu onomastycznego nazw identyfikujących uczestników komunikacji internetowej (przede wszystkim w jej typie konwersacyjnym) w porównaniu z kategoriałnymi cechami przezwisk oraz pseudonimów, opisanymi przez Tadeusza Skulinę²⁷. Można tu przywołać ustalenia Małgorzaty Rutkiewicz, która, pisząc o irconimach, stwierdza, że w stosunku do antroponimów urzędowych (imion i nazwisk) są one wtórne, fakultatywne i zastępcze, przy tym pełnią podobną funkcję jak przezwiska, mogą charakteryzować nosiciela, różnią się jednak przebiegiem procesu antroponimizacji. Przezwiska powstają w sposób spontaniczny, z przyczyn emocjonalnych, poza tym tworzą je osoby trzecie. Irconimy, podobnie jak pseudonimy, „powstają świadomie z woli nazywanego”. Nie są jednak ekwiwalentne w stosunku do pseudonimów:

różnią się od nich, ponieważ mają za zadanie ułatwiać komunikację poprzez szybkie identyfikowanie, a nie dezinformować adresata, ukrywać, utajniać (częściowo lub całkowicie) prawdziwe imię i nazwisko nosiciela²⁸.

Można wstępnie przyjąć pogląd, że nazwy używane w Internecie stanowią specjalną odmianę pseudonimów z ustalonym dla nich statusem onomastycznym i funkcjami²⁹, choć środowisko komunikacyjne, w którym są używane, czyli Internet, podsuwa myśl, że pogląd ten należy w szczegółach rozważyć i odpowiednio go przeformułować, mając na względzie specyfikę wskazanego środowiska i środka przekazu oraz związane z tym spektrum formalnych realizacji i funkcji pragmatycznych opisywanych nazw. Jeśli są to nazwy typu pseudonimicznego, to jest to odmiana pograniczna tego typu, skrajna czy nawet w sensie wyznaczników funkcjonalnych zmacona.

²⁵ B. Misztal, *Różnorodność form pseudonimicznych w Internecie – próba klasyfikacji nicków*, „Słowo. Studia Językoznawcze” 2010, nr 1, s. 135.

²⁶ L. Szymański, *Leksyka czatu internetowego. Studium empiryczne*, Zielona Góra 2013, s. 178.

²⁷ *Funkcje przezwiska w systemie antroponimicznym*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 13(1974), s. 213-234; tenże, *Funkcje i antroponimiczny status pseudonimów*, „Studia Polonistyczne” 3(1976), s. 173-180.

²⁸ *Onomastyczny status irconimów*, s. 118.

²⁹ Skulina, *Funkcje i status antroponimiczny pseudonimów*.

3. NICKI JAKO FORMY PSEUDONIMICZNE NA TLE KLASYCZNYCH PSEUDONIMÓW.
WŁAŚCIWOŚCI WYNIKAJĄCE Z FORMY I FUNKCJI,
UWARUNKOWANIA UZUALNE

Badania przeprowadzone na ten temat przez Barbarę Czopek-Kopciuch³⁰ potwierdzają obserwację, że nicki mają cechy przypisywane klasycznym pseudonimom, poza tym mają też pewne cechy specyficzne. Ich charakterystykę da się wypunktować w formie szczegółowych zagadnień i stwierdzeń, uwzględniając ustalenia tej badaczki i wprowadzając do nich niezbędne uzupełnienia.

– Są to nazwy wybierane lub tworzone przez swoich nosicieli w Internecie między innymi w wielu wypadkach przede wszystkim po to, by zapewnić im anonimowość, która może być rozumiana jako brak możliwości identyfikacji osoby wirtualnej z osobą w świecie realnym. Do tego przybrane nazwy można zmieniać, dopasowując do okoliczności: „Nikt bowiem tak naprawdę nie wie, kim są *megatomek*, *kibic* lub *Magda*, czy to nie jedna i ta sama osoba”³¹. Anonimowość przy podtrzymywanym kontakcie werbalnym może być też rozumiana jako wyznacznik zachowań komunikacyjnych zapewniających swobodę wypowiedzi:

Jest to [...] anonimowość potrzebna do usprawnienia procesu porozumiewania się, a więc jej funkcja jest odmienna, służy jako metoda przełamania typowych pragmatycznych ograniczeń i utrudnień komunikacyjnych³²,

które mają przede wszystkim podłoże socjolingwistyczne (dopasowanie formy językowej do sytuacji, wiedza o tym, do kogo kierowany jest komunikat itp.). Internet to medium czy raczej metamedium, które umożliwia komunikację porozumiewawczą (*one-to-one*), rozsiewczą (*one-to-many*) i powszechną (*many-to-many*). W tym wypadku nadrzędną rolą nazw jest przede wszystkim ułatwianie komunikacji we wszystkich wskazanych tu wymiarach przez szybkie identyfikowanie użytkowników urządzeń internetowych³³.

Łącząc użycie nazw w interakcjach *online* z anonimowością, trzeba zdawać sobie sprawę z tego, że nie jest to niezmienna właściwość przestrzeni wirtualnej, wynikająca z technologii czy też ze społecznego kontekstu komunikacji

³⁰ *Nick – nowa kategoria antroponimiczna?*

³¹ B. T a r a s, *Anonim w Internecie, czyli o komunikacji incognito*, w: *Dialog a nowe media*, red. M. Kita przy współudziale J. Grzeni, Katowice 2004, s. 47.

³² G r z e n i a, *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 71.

³³ Por. C z o p e k - K o p c i u c h, *Nick – nowa kategoria antroponimiczna?*, s. 108; R u t - k i e w i c z, *Onomastyczny status irconimów*, s. 118.

zapośredniczonej przez komputer. Badania odwołujące się do szeroko pojętej socjologii wiedzy pokazują, że anonimowość internetowa jest zjawiskiem wielowymiarowym, które można opisywać za pomocą zmiennych znajomość – nieznajomość i nieidentyfikowalność – identyfikowalność. Nazwa, którą jest nick, może się łączyć z wiadomością zawierającą kontekstowe informacje o nadawcy, dzięki którym go poznajemy, choć nie możemy ustalić jego osobistej tożsamości – jest to kontekst interakcyjny określany mianem „pseudonimowości” – typ „nieidentyfikowalny znajomy”³⁴.

– Celem przybrania nicka jest ukrycie się pod inną nazwą, zastępującą przypisane danej osobie i znane ogółowi imię i nazwisko. Jest to cecha definicyjna opisująca pseudonim: „Praktycznym celem użycia pseudonimu jest całkowite lub tylko częściowe ukrycie (konspiracja) właściwej nazwy osobowej nosiciela”³⁵. W innym ujęciu pseudonim jest „tworzony w określonej sytuacji środowiskowej wymagającej «maskowania» identyczności osoby na zewnątrz grupy”³⁶ i dla pseudonimu opisywanego jako typ nazwy osobowej w akcie mowy głównym dystrybutorem jest w tym wypadku postać komunikatu, to jest komunikat dezinformujący³⁷. Nietrudno zauważyć, że u Tadeusza Skuliny funkcja dezinformacji, jaką można przypisać pseudonimowi, wynika z tego, że jest on nazwą zastępczą w stosunku do właściwej nazwy osoby, motyw konspiracji odnosi się do tej właśnie nazwy i realizuje się tu przede wszystkim w planie językowym, a nie przedmiotowym (odniesienie do rzeczywistości). Dlatego też posiadanie pseudonimu nie musi w każdym wypadku oznaczać anonimowości jego nosiciela (nie zawsze może on ją w swej działalności zachować i nie w każdym środowisku jest ona pożądana), można odróżnić pseudonimy „rzeczywiste” i „pozorne”³⁸. W ujęciu Władysława Lubasia ważny jest wyrażany poprzez nazwę włączoną w obieg komunikacji w kontakcie lokalnym i indywidualnym stosunek do rzeczywistości obiektywnej, „do prawdy”. Pseudonim jest nazwą dezinformującą, bo nie przekazuje prawdy o danej osobie, ukrywa jej tożsamość. Odnosząc te stwierdzenia do nazw używanych w Internecie, należy przede wszystkim przytoczyć bardzo trafną uwagę Jana Grzeni, że w internetowej komunikacji językowej „istnieją dwa zjawiska, spokrewnione, lecz nie tożsame: są to anonimowość i kreowanie

³⁴ Por. P. Mazurek, *Anatomia internetowej anonimowości*, w: *Spoleczna przestrzeń Internetu*, red. D. Batorski, M. Marody, A. Nowak, Warszawa 2006, s. 79-90.

³⁵ Skulina, *Funkcje i status antroponimiczny pseudonimów*, s. 173.

³⁶ W. Lubas, *Współczesne polskie nazwy osobowe w akcie mowy*, „Socjolingwistyka” 3(1980), s. 53.

³⁷ Tamże, s. 57.

³⁸ *Funkcje i status antroponimiczny pseudonimów*, s. 174.

tożsamości”³⁹. Por. też stwierdzenie: „Pseudonim netowy nie ukrywa tożsamości nosiciela, lecz kreuje jego wizerunek lub wizerunki”⁴⁰. Sterowanie ujawnianiem własnego „ja”, tworzenie wirtualnej tożsamości nie musi się łączyć z działaniem w celu dezinformacji. Nie zawsze w nazwach używanych w komunikacji internetowej chodzi o tak rozumiane pseudonimowanie, w pewnych wypadkach ich użytkownikom wcale nie zależy na zachowaniu anonimowości, a podanie imienia i nazwiska podnosi wiarygodność uczestników komunikacji sieciowej. Ktoś, kto nie boi się przedstawić imieniem i nazwiskiem, w pełni odpowiada za swoje słowa, może też zyskać kredyt zaufania ze strony innych internautów. Można jednak powiedzieć, że ten, kto podaje w Internecie swoje imię i nazwisko, używa ich w inny, bo wirtualny sposób, są to słowa, które wyświetlają się na komputerowych ekranach w trybie językowym oderwanym od materialności i związanych z nią odniesień (osobę fizyczną zastępuje tu dyskursywne „ja”).

– Nicki nie są kategorią nazewniczą elitarną, lecz egalitarną, używają ich np. wszyscy uczestnicy rozmów na forum, bez względu na ich charakterystyki społeczne, co zmienia w istotny sposób zakres użycia tych nazw w stosunku do klasycznych pseudonimów. Nie są to więc nazwy ograniczone środowiskowo w tradycyjnym ujęciu, ponieważ ich uzus kształtuje środowisko Internetu, które nie zna tego typu ograniczeń.

– Ich użycie łączy się z sytuacją kontaktu przebiegającego w atmosferze równości wszystkich wobec siebie.

Internet, rozumiany jako system komputerowy, z założenia nie jest zhierarchizowany, co znajduje następnie odbicie w relacjach między jego użytkownikami⁴¹.

– W odróżnieniu do pseudonimów klasycznych, definiowanych jako fakultatywny składnik nazwania człowieka, są nazwami używanymi obowiązkowo (choć mogą to być nazwy tylko jednorazowo wykorzystane przez danego użytkownika), pełniąc funkcję prymarnie identyfikacyjną na płaszczyźnie komunikacji internetowej.

– Poza spełnianiem zadań identyfikatora osobowego nazwy użytkowników przestrzeni wirtualnej pełnią funkcję deiktyczną i adresatywną (z perspektywy interlokucji), także funkcję charakteryzującą czy też ekspresywną, która przejawia się w budowaniu pożądanego, przyciągającego uwagę innych obrazu

³⁹ *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 71.

⁴⁰ Łobodzińska, Peisert, *Nazwy własne w przestrzeni wirtualnej*, s. 650.

⁴¹ Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 73.

własnej osoby⁴². W innym ujęciu można tu wskazać na funkcję deskrypcyjną, rozumianą w ten sposób, że opisywane onimy „zawiadamiają o pewnych [...] cechach swego nosiciela i twórcy”, oraz na funkcję impresywną, związaną z perswazją i autoreklamą za pomocą nazw⁴³, także z zabiegiem ingracjacji poprzez manipulowanie własnym obrazem i kreowanie jego potencjalnego odbioru⁴⁴.

– Nazwy w komunikacji internetowej służą kreowaniu pozytywnego wizerunku (por. wyżej), np. w planie apelatywnym języka niosą informacje o cechach nosiciela nazwy, prawdziwych czy wyidealizowanych lub też wymyślonych na użytek autokreacji. Można je traktować jako formę autoreklamy służącej szybkiemu nawiązaniu i podtrzymaniu kontaktu z innymi użytkownikami sieci⁴⁵, por. np. *fantazjatoja*, *fajny^on*⁴⁶. Mamy tu do czynienia z odpowiednikiem tzw. pierwszego wrażenia, można sobie w związku z tym wyobrazić sytuację komunikacyjną, w której to nick – jako nazwa reprezentująca osobę, o której na początku nic nie wiadomo – sprawia, że ta osoba zostanie uznana za interesującego partnera do rozmowy⁴⁷. Niekiedy jest to prowokacja czy też absurd związany z informacją przekazywaną w nazwie, np. *zjemcichleb*, *mroczny_pomidor*. Trafne w tym kontekście jest spostrzeżenie Doroty Suskiej (w odniesieniu do typu konwersacyjnego komunikacji w Internecie), że „Istotny element opisu nicków dotyczy nie tyle ich *stricte* onomastycznego (językowego) statusu, ile funkcji: nick jest niewątpliwie zaproszeniem do dialogu i jako taki musi być skuteczny, pragmatycznie fortunny. [...] Perswazyjny, reklamowy aspekt stanowi ważną kategorię opisu «cyberonimii». I dalej: „Nazwy internetowe eksplicytnie uchylają obowiązujące w realnej komunikacji i sytuacji społecznej normy obyczajowe dotyczące chwalenia się; w kulturze cyberprzestrzeni jest ono pozbawione waloru czynności mało chwalebnej, potępianej, przeciwnie wręcz – autoreklama [...] jest tu czymś naturalnym”⁴⁸.

⁴² Por. Łobodzińska, Peisert, *Nazwy własne w przestrzeni wirtualnej*, 649; te że, *Nazwy własne w różnych typach komunikacji internetowej*, w: *Z najnowszych tendencji w polskim nazewnictwie*, red. R. Łobodzińska, Łask 2005, s. 168.

⁴³ Por. Naruszewicz-Duchlińska, *Pseudonimy internetowe (nicknames) jako forma autoreklamy*, s. 88.

⁴⁴ Tamże, s. 95.

⁴⁵ Na ten temat np.: D. Suska, *Z zagadnień internetowej antroponimii. Nick – forma i funkcje pragmatyczne*, w: *Oblicza Internetu. Internet a globalne społeczeństwo informacyjne*, red. M. Sokołowski, Elbląg 2005, s. 229.

⁴⁶ Pojedyncze przykłady, którymi się posługuję dla ilustracji różnych właściwości funkcjonowania opisywanych pseudonimów internetowych, podaję z dostępnych opracowań zawierających nazwy użytkowników czatów i forów dyskusyjnych oraz z materiałów własnych.

⁴⁷ Naruszewicz-Duchlińska, *Pseudonimy internetowe...*, s. 86.

⁴⁸ *Z zagadnień internetowej antroponimii*, s. 228.

– Mają nacechowanie pozytywne, co wynika z psychologicznych mechanizmów autonominacji (zdarza się, że są używane w trybie antyfrazy, np. *nudziarz*, co może stanowić element swoistej prowokacji i sugerować dystans nosiciela nazwy do własnej osoby).

– Przyczyny przyjmowania nazw wchodzących w szereg pseudonimów internetowych są różne, ale jak się wydaje przynajmniej częściowo podobne do pseudonimów tradycyjnych (to jest literackich i artystycznych, konspiracyjnych, wojskowych i innych). Pisząc o pseudonimach tradycyjnych, Aleksandra Cieślíkowa⁴⁹ wymienia cztery grupy motywów:

1. osobiste, np. znane z literatury: *Jacek Sopllica – Książd Robak*,
2. ideowe, co oznacza orientację światopoglądową,
3. zwyczajowe, związane z określonym środowiskiem,
4. wymuszone sytuacją.

Trudno zgodzić się z opinią, że nicki cechuje „występowanie tylko jednego motywu przyjmowania (wymóg medium)”⁵⁰. Motywy przybierania nicków wynikają ze specyfiki medium, jakim jest Internet, na pewno z przyjętego w tym medium uzusu, mogą mieć wymiar bardzo osobisty i ideowy, zapewne są też do pewnego stopnia podyktowane modą (np. na różne teksty kultury). O motywach, którymi kierują się nosiciele nazw wybieranych i tworzonych na użytek komunikacji w Internecie, pisze Bożena Taras, że nazwy te mogą służyć: autocharakterystyce, zwróceniu uwagi odbiorców na prezentowany tekst-opinię, wyrażeniu emocji, uwolnieniu się od ograniczeń i presji, rozrywce⁵¹. Dodać należy, że nazwy w Internecie mogą mieć też charakter doraźny i wykazują motywację czysto formalną, np. jako ciąg przypadkowych liter lub wielokrotne powtórzenie jednej litery, por. *asdasdasdasdasd, ffffff*. Należą one do użytkowników, którzy podejmują chwilowy akt komunikacji, nie chcą na stałe wiązać się z grupą dyskusyjną i nie przywiązują wagi do przybieranych nazw.

– Nicki są motywowane w planie językowym przez nazwy własne i jako takie mogą np. wynikać z imienia i nazwiska nosiciela, oraz przez wyrazy pospolite, reprezentujące różne pola realnoznaczeniowe. Powtórzenia imion osobowych w nazwach służących do komunikacji internetowej nie są czymś niezwykłym i występują w różnych jej formach, zdarzają się dość często, co zapewne należy tłumaczyć w ten sposób, że imię jako nazwa niedająca pełnej identyfikacji osobowej na płaszczyźnie kontaktów ponadindywidualnych (gru-

⁴⁹ *Pseudonimy*, w: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa–Kraków 1998, s. 135-136.

⁵⁰ Czopek-Kopciuch, *Nick – nowa kategoria antroponimiczna?*, s. 111.

⁵¹ *Anonim w Internecie...*

powych) może w tym wypadku swobodnie występować w charakterze formy pseudonimującej. Z inną sytuacją mamy do czynienia, gdy nazwa internetowa jest powtórzeniem nazwiska danej osoby lub nawet odtwarza pełny antropim złożony z imienia i nazwiska. Dla wielu użytkowników nicki są formą zachowania anonimowości, ale zdarzają się wśród nich tacy, którzy

nie tworzą innych nazw i logują się, wpisując swój aletonim, czasami nieznacznie go zmieniając, np. zapisując go małymi literami lub ozdabiając znakami interpunkcyjnymi⁵².

Może tego typu przypadki należałoby wyłączyć z tych rozważań, ponieważ nie są to formy pseudonimujące (klasyczny pseudonim miał różnić się od aletonimu, to jest nazwiska danej osoby)? Można przyjąć, że nie są to nicki właściwe czy też uznać przypadek użycia własnego imienia i nazwiska za „specyficzny, bo rzadki rodzaj nicku”⁵³.

– Ta sama osoba może używać więcej niż jednej nazwy, choć zwykle ma to miejsce w różnych sytuacjach komunikacyjnych i na różnych forach. Jest to przejaw dynamiczności cechującej zachowania komunikacyjne w Internecie. Z badań ankietowych przeprowadzonych przez Bożenę T. Jarosz wśród internautów korzystających z serwisów poświęconych grom komputerowym itp. wynika, że liczba stałych nicków używanych na tych serwisach i na forach tematycznych wynosi średnio 1,8. Jedna z badanych osób – na blisko stu respondentów – przyznała się do posiadania pięciu stałych nazw tego typu⁵⁴.

– Nazwy używane w komunikacji internetowej mogą ukrywać płeć nosiciela, umożliwiając także jej „wirtualną zmianę” przez przyjęcie identyfikatora charakterystycznego dla płci przeciwnej jako pseudoanronimy i pseudoginimy⁵⁵. Ten, kto korzysta z Internetu, ma duże możliwości w zakresie autoprezentacji, może tworzyć fikcyjne obrazy samego siebie, odbiegające od rzeczywistych. W użytych do tego celu nazwach można widzieć element postmodernistycznej kultury traktowanej jako rodzaj gry, dającej możliwość „mie-

⁵² Mi s z t a l, *Różnorodność form pseudonimicznych w Internecie*, s. 129.

⁵³ G r z e n i a, *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 133.

⁵⁴ *Nickname jako podstawowy element wizerunku internauty*, w: *Człowiek, media, edukacja*, red. J. Morbitzer, Kraków 2010, s. 115.

⁵⁵ Wynika to z porównania formy rodzajowej nazwy z płcią osoby, do której dana nazwa się odnosi. Zgodnie ze specyfikacją odnotowaną w słowniku rosyjskiej terminologii onomastycznej, nazwa męska odnosząca się do kobiety to *pseudoandronim* (por. gr. ανήρ, ανδρός ‘mężczyzna’), natomiast nazwa żeńska, która jest pseudonimem osobnika płci męskiej to *pseudoginim* (por. gr. ὀυνή ‘kobieta’). N.V. P o d o l s k a j a, *Slovar’ russkoj onomastičeskoj terminologii*, Moskwa 1988, s. 114.

szania dyskursów”, „swobodnego przekształcania znaczeń”⁵⁶, i należącej do niej nowej tożsamości, która jest tożsamością niestabilną, „wibrującą”, opartą na transformacjach dokonujących się w przestrzeni zdarzeń dyskursywnych⁵⁷.

– Jako określenia indywidualne mają formę *singulare tantum*, choć są od tego wyjątki, o czym poniżej.

– Są pisane, stanowią element komputerowo przetworzonej komunikacji sieciowej.

Forma językowa nazw zależy od pomysłowości ich dysponentów, każdy internauta musi się jednak liczyć z ograniczeniami narzucanymi przed administratorem usługi, które mogą dotyczyć np. ilości i typu znaków. Nick może składać się ze znaków dostępnych z poziomu klawiatury w liczbie ograniczonej najczęściej do dwudziestu, literowych i nieliterowych. Ponadto system często nie pozwala na używanie niektórych oznaczeń ze względu na zasady nazewnictwa plików, w pewnych wypadkach także spacji. Zasady konstruowania nazw przez użytkowników programów komunikacyjnych różnią się między sobą. Na przykład aby zalogować się na Czaterię (na portalu interia.pl) należy podać nick, „czyli swój pseudonim”, w formie hasła, które powinno zawierać co najmniej jedną dużą i małą literę (bez ograniczeń w zakresie grafii diakrytycznej), cyfrę oraz znak specjalny, przy tym maksymalnie dopuszcza się ciąg złożony z 16 znaków. Z kolei na forum portalu filmweb.pl nick użytkownika może zawierać tylko litery *a-z*, cyfry *0-9* oraz znak podkreślenia, ponadto ma być unikatowy i powinien składać się z minimum trzech znaków prostych.

– Pojawiające się na listach użytkowników nazwy mogą mieć nietypową postać graficzną, która kłóci się z ogólnie przyjętymi zasadami pisowni wyrazów, w tym nazw własnych. Występują formy z wyrazami ortograficznymi zapisywanymi łącznie, bez spacji, np. *przytulsie*, *ulotnachwila*, imiona i np. nazwy miejscowe zapisywane są małą literą, np. *kuba_wroclaw*, jeśli stosowane są majuskuły, to pojawiają się nie tylko w części inicjalnej, ale też w części medialnej lub finalnej zapisu: *PaUliNka*, *kRis*. Symbole literowe używane w zapisie nazw mogą pochodzić z różnych podzbiorów, np. łącznika i znaki alfabetu greckiego, do tego dochodzą znaki nieliterowe, które pełnią funkcję ornamentacyjną i sprawiają, że nazwa jest niepowtarzalna, różni się od innych, por. *K!C!@* (w tym przykładzie wykorzystane zostało podobieństwo wykrzyknika do odwróconej litery *i* oraz podobieństwo znaku *@* do li-

⁵⁶ S u s k a, *Z zagadnień internetowej antroponimii*, s. 226.

⁵⁷ Szerzej na ten temat pisze Eugeniusz Wilk w pracy *Nawigacje słowa. Strategie werbalne w przekazach audiowizualnych* (Kraków 2000, rozdz. V we fragmencie zatytułowanym *Technologie tożsamości*, s. 109-122).

tery a)⁵⁸. W nickach wielowyrazowych często stosowany jest podkreślnik, który ma na ogół funkcję separującą, to jest oddziela wyrazy: *Wujek_Dobra_Rada!*; por. też zastosowanie w tej funkcji wielkich liter: *MłodaPolnaBestia*.

– W przypadku określonych typów komunikacji internetowej (np. czatu) na formę nicków wpływ może mieć interfejs programu do komunikacji, który wpływa na kolejność wyświetlania nazw na liście użytkowników i na ich znakową reprezentację. Są to najpierw nazwy rozpoczynające się od znaków nieliterowych, od cyfr i od litery *a*, stojącej na początku alfabetu, która może być zwielokrotniona, jak w ogłoszeniach prasowych. Jest to ważne, ponieważ posiadacze takich nicków, które pojawiają się w oknie czatowym w pierwszej kolejności, „mają większą szansę na zwrócenie uwagi na siebie i na nawiązanie kontaktu”⁵⁹.

IV. PRÓBA MATERIAŁOWA, PROPOZYCJA KLASYFIKACJI NAZW Z WYBRANEGO ZBIORU

Dotychczasowe analizy językowe i propozycje klasyfikacji nazw użytkowników różnych usług interaktywnych w Internecie potwierdzają pogląd, że „pseudonimy internetowe [...] w dużej liczbie można wpisać w ramy klasyfikacyjne pseudonimów nieelektronicznych (dawnych, klasycznych)”⁶⁰. Powtarzają się przede wszystkim typy podstaw językowych i zbiory motywacyjne. Jest to jednak za każdym razem i w każdym oddzielnym ujęciu materiał bardzo różnorodny pod względem wykorzystanych w nazwach motywów realnoznaczeniowych i pod względem formalnym. Pokazuje to również zestawienie nazw użytkowników forum portalu filmweb.pl, którymi chcę się teraz bliżej zająć⁶¹. Możemy tu (kierując się typem podstawy leksykalnej, możliwą do

⁵⁸ Przykład i komentarz do przykładu za: Szymañski, *Leksyka czatu internetowego*. W tym samym opracowaniu zawarte są też szczegółowe uwagi na temat budowy nicków oraz wyzyskania liter i cyfr oraz symboli nieliterowych i niecyfrowych do konstruowania opisowych nazw (s. 179-198).

⁵⁹ Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 134. Por. też: Szymañski, *Leksyka czatu internetowego*, s. 180-181.

⁶⁰ Miśtał, *Różnorodność form pseudonimicznych w Internecie*, s. 130.

⁶¹ Opis tych nazw dała Anna Gębała w pracy licencjackiej napisanej pod moim kierunkiem na UMCS w 2012 r. Uwzględniam zawarte w tej pracy przykłady, przy tym materiał, którym dysponuję, był też niezależnie od tej dokumentacji notowany przeze mnie z forum i uzupełniany o kolejne formy onimiczne. Łącznie jest to zbiór 550 nicków.

ustalenia motywacją znaczeniową, w tym powiązaniemi z nazwami reprezentującymi różne teksty kultury, także czynnikami formalnymi) wyróżnić:

1. Nazwy własne użyte wtórnie, w nowej funkcji i znaczeniu

1.1. Związane z daną osobą przez odnoszącą się do niej „właściwą” nazwę własną, za którą można uznać imię osobowe, nazwisko lub ich połączenie.

a) Utworzone od imienia nosiciela, stanowiące najczęstszą formę autoprezentacji. Podstawą są imiona w pełnej (metrykalnej) postaci oraz w postaci spieszceń, które wpływają na ekspresywność form pseudonimicznych, ich zdolność wywoływania emocji u odbiorcy oraz na ich właściwości konotacyjne⁶². Użytkownikom sieci często zależy na zachowaniu swojego imienia w pseudonimie, zdarza się jednak, że określona nazwa równoznaczna z imieniem jest już przez kogoś zajęta. Dlatego też dochodzi do modyfikacji i dezintegracji wyjściowych form imiennych. Polega to na:

- usunięciu elementów inicjalnych podstawy: *aria* ← *Daria*
- wstawianiu liter dodatkowych: *xmarcelinax*
- powtarzaniu liter: *aaleksandraa*, *pPablo*, *gosiuuuuuuuula*
- substytucji liter: *Cyszard* ← *Ryszard*, *Kasja* ← *Kasia*
- zapisie stylizowanym na język obcy, przede wszystkim angielski, por. *Grzesioo*, *Tomashek*
- użyciu obcojęzycznych odpowiedników imion: *mathew*, por. ang. *Matthew*, pol. *Mateusz*, *franz*, z niem., por. pol. *Franciszek*, *Madeleine*, z fr., por. pol. *Magdalena*, *Giovanni*, z wł., por. pol. *Jan*, *katuszka87*, por. ros. *Katerina*, *Katiusza*, pol. *Katarzyna* itp.

Nicki mają też formy łączone z różnych elementów. Są to:

- różne formy tego samego imienia: *iza_izka* lub połączenia dwóch różnych imion, pod którymi występują dwie osoby, korzystające wspólnie z jednej nazwy użytkownika: *adammarzenka*, *brzydalizlosnica* (są to wyjątkowe nicki)
- imiona z nazwą pospolitą, np. *Adiskuter* ← i. *Adi* = *Adrian* i *skuter*, *julabingo* itp.
- imiona z inną nazwą własną, np. z podaniem lokalizacji za pomocą toponimów, w tym nazw miejscowych, tu rzadkie (najwięcej tego typu nazw występuje na czatach towarzyskich, gdzie miejsce zamieszkania ma często duże znaczenie dla rozmawiających): *Bartas.skce* ← i. *Bartosz* i skrót n.m. *Skierniewice*, *adamleeds* (por. Leeds, miasto w pn. Anglii)

⁶² Łobodzińska, Peisert, *Nazwy własne w przestrzeni wirtualnej*, s. 651.

– imię w formie pełnej lub derywowanej, zmodyfikowane, z cyfrą lub kombinacją cyfr, dodatkową literą lub literami, np. *ania1987*, *Bacha85*, *iza21* (liczba oznacza rok urodzenia, także wiek)

– imię poprzedzone przymiotnikiem waloryzującym: *BoskaBogusia*.

b) Utworzone od imienia i nazwiska lub tylko nazwiska nosiciela, np. *pawel_podgorski*, *olgaignatowska1*, *M_Pawlowski*, *Filonski*.

1.2. Inspirowane przez nazwy osób znanych w świecie kultury i sztuki popularnej, np. *Leon_B_Fink* (amerykański historyk), *phil_anselmo* (amerykański muzyk, kompozytor i wokalista metalowy), od postaci historycznych: *montezuma_wielki*. Ze względu na profil tematyczny portalu używane są tu nicki od nazw własnych popularnych i lubianych aktorów i aktorek, np. *Milla_Jovovich_11*, *VivienLeigh*, *ryangoslingjunior*, *willow_ugfood*, *Sam_Worthington*. Przez przybranie nazwy powszechnie znanej osoby użytkownik sieci w pewien sposób się z nią identyfikuje i przenosi cechy tej osoby na siebie. Jest to element wartościowania, które polega na porównaniu nosiciela nicka z jakimś autorytetem⁶³.

1.3. Inspirowane przez nazwy postaci fikcyjnych występujących w filmach (często animowanych), utworach literackich oraz znanych z gier komputerowych. Na przykład *Eric_Theodore_Cartman* (jeden z głównych bohaterów animowanego serialu *South Park*), *pocahontas_z_fw*, *Pokemon108*, *Turanga_Leela* (bohaterka animowanego serialu *Futurama*), inne filmowe: *Carrie* (imię tytułowej bohaterki filmu na podstawie prozy S. Kinga), *GhostDog* (nawiązanie do bohatera i tytułu filmu *Ghost Dog*), *KWallander*, *trinityR* (z filmu *Matrix*), *Hans_Landa* (pułkownik SS z filmu *Inglorious Basterds*, pol. *Bękart wojny*), *Tylor_Durden* (właśc. Tyler Durden, postać z filmu *Fight Club*), *John_Shepard* (postać z fantastycznego świata serialu TV *Stargate Atlantis*, pol. *Gwiezdne wrota: Atlantyda*). Por. też nazwy powtarzające (z modyfikacją zapisu) tytuły filmowe: *Angels_in_America*, *GhostDog*, *TheWalkingDead* i tytuły utworów muzycznych: *billie_jean4*, *Dirty_Diana_*, *Karma_Police*, *Mala_Lady_Punk*. Od nazw własnych postaci literackich: *Alicja_z_krainy_czarow*, *Yorick* (postać z *Hamleta*), *San chopansa*, *Dwukwiat* (postać z cyklu powieściowego *Świat Dysku*, którego autorem jest T. Pratchett). Z gier komputerowych: *JanMortyr* (*Mortyr*), *KateWalker* (*Syberia*), *flemeth666* (*Dragon Age*), *Lord_Bloodwyn_The_Great* (*Gothic*), może też: *Thief* (*Thief*).

⁶³ Naruszewicz-Duchlińska, *Pseudonimy internetowe...*, s. 93.

1.4. Motywowane kulturowo przez związek z mitologią i tradycją chrześcijańską, np. *bialykar*, *T4natos* (por. Tanatos), *selene_*, *777temida*, *mitra* (bóstwo solarne w mitologii indyjskiej), *abel6* i *beliaal*, por. też: *_Kefas*.

1.5. Pochodzące od firmonimów, np. *neo_angin*, *Earl_Grey*.

2. Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych, polskich i obcych (zwłaszcza angielskich), w wybranych kategoriach

2.1. Związane z własną osobą, od cech zewnętrznych na zasadzie autonominacji bezpośredniej: *czarna404*, *kostropaty*, wyjątkowo od innych elementów wyglądu, np. ubioru: *czerwonawkrate* – ten typ wizerunku w takiej formie komunikacji, której istotą jest wypowiedanie własnego zdania na dany temat (związany z filmem, kinem), wydaje się mniej istotny niż np. w wypadku konwersacji mających cel towarzyski; od cech osobowych, upodobań, skłonności: *burzliwy*, *mroczny*, *Progresywna*, *Enigmatyk*, *dreamer*, *animavilis* (z łac. *animavilis* ‘podła istota’), *villain* (z fr. ‘łajdak’), w związku z profilem portalu: *AmbitnyWidz*, *kinofil*, *weekendowy_filmowiec*, *Znawcakina*, *Careyomaniak*, *Deppomaniaczka*, *love4MerylStreep*. W zakresie cech dodanych w związku z autoprezentacją własnej osoby, odnoszących się do sfery kontaktów damsko-męskich, pozostaje przykład: *Amant_Wszech_Czasow* – jest to przy tym bardzo filmowy nick, por. *amant* ‘aktor grający role kochanków, adoratorów lub uwodzicieli’⁶⁴.

2.2. Zawierające motywy nazewnicze ze świata roślin: *lilija*, *Mimoza_18*, *Poziomka143*, *storczyk*, *Stokrotka_Slicznotka* (tu także jeden przykład neologizmu słowotwórczego, może w typie *nomen agentis*, z odniesieniem do obiektu czynności, działania: *Rabarbarzysta*, por. *rabarbar*), i ze świata zwierząt: *Motylek1*, *kotu_91*, *schacal*, por. *szakal*, *panda4*, *Zmija*, tu też inne, łączone: *liskiikurki*, *czeskokot*, *kurczakbezkosci*. Nazwy tego rodzaju, jeśli są użyte metaforycznie, nabierają charakteru wartościującego. Służą jako podstawa do porównania w zakresie cech i zachowań ludzkich (np. *mimozaksiążk*. przén. ‘osoba bardzo delikatna i wrażliwa’⁶⁵).

2.3. Motywowane przez wyrazy pospolite, reprezentujące różne znaczenia konkretne i oderwane: *kopertka,placek_121*, *Zawiesina*, *Drabina_25*, *Fascynacja*, *Groteska*, *_ImAGInAcJa_*, *aspekt*.

⁶⁴ *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, red. S. Dubisz, Warszawa 2006, s. 61.

⁶⁵ Tamże, s. 666.

2.4. Odnoszące się do medium internetowego i właściwości autonomiacji, np. *BEZnickowaGIRL*, *extranick*, *Nieaktywny_2*, *wyloguj_sie*.

3. Nazwy o nieprzejrzystej motywacji, w tym m.in. w typie akronimicznym, zestawione z różnych znaków literowych i cyfrowych.

W komunikacji internetowej uzupełnienie pola logowania jest konieczne. Użytkownicy, którzy nie mają zamiaru aktywnie uczestniczyć w rozmowach na forum, tworzą często nazwy będące przypadkowym zlepkiem znaków, składających się z liter, cyfr, też (zależnie od usługi i formy komunikacji) innych znaków graficznych i ich różnorodnych połączeń. Por. np. *Agnb*, *gdfhj*, *b0tr3k1*, *d3stro*.

Pseudonimy internetowe, nicki, otwierają szerokie pole inwencji graficzno-językowej. Stąd depolonizacja pisowniowa pewnych nazw: *schakal*, *Ququlka*, *BosopopiasQ*, *Shpadelek*, *yasioo* (przy odczytaniu: Jasiu) i polonizacja graficzno-fonetyczna tych z nich, które mają obcą genezę językową: *Silvuple*, por fr. *s'il vous plaît*. Ponieważ odbiór nicków jest odbiorem wzrokowym, w różny sposób, przez zabawy typograficzne, ich autorzy dążą do uatrakcyjnienia wyglądu tych nazw, np. *oONatalka16Oo*, *DdAaGgAa*. Zwraca uwagę substytucyjne użycie cyfr na miejscu liter: *zie7ony*, *m4niek* czy na zasadzie rebusu słownego: *42nny* = fortunny, por. 4 i ang. liczebnik *four*, czytany [for], 2 i ang. *two*, czytane [tu].

Przedstawiony powyżej opis materiału nie przynosi zadowalającej typologii w zakresie motywacji znaczeniowej nazw, ponieważ nie wyjaśnia, w jaki sposób dana nazwa wiąże się z desygnatem, jakie były intencje twórców konkretnych nicków, co „mieli na myśli”, dokonując związanych z autonomiacją onimiczną czy wprost pseudonimiczną wyborów językowych. Taką wiedzę można byłoby uzyskać w drodze wywiadu i ankiety od poszczególnych nosicieli nazw, ale nawiązanie kontaktu i otrzymanie informacji dotyczących genezy określonego onimu jest bardzo trudne, może być też z różnych przyczyn niemożliwe. Celem dokonanej tu prezentacji było pokazanie zróżnicowania form pseudonimicznych w przestrzeni internetowej, bez wchodzenia w szczegóły związane z indywidualną inspiracją nazewniczą, za to ze zwróceniem uwagi na różne przykłady licencji onimicznej, która w komunikacji za pośrednictwem komputera ma charakter wielowymiarowy, przyciąga np. uwagę ze względu na odwoływanie się do nazw związanych biograficznie z daną osobą (imię, nazwisko) i asocjacje w planie apelatywnym języka, charakteryzuje się też nawiązaniami internazwowymi (w wypadku branego pod uwagę portalu są

one szczególnie istotne i widoczne), różnymi formami o charakterze neograficznym⁶⁶. Mamy tu z jednej strony do czynienia z „naturalnym nawiązaniem do poczynań kreacyjno-nazewniczych, które są typowe dla komunikacji w warunkach bezpośredniej interakcji”⁶⁷, z drugiej strony ze swoistością e-onimiczną, wynikającą z odmienności komunikacyjnej języka Internetu, powiązaną z charakteryzującym ten język „rozszerzeniem piśmienności”⁶⁸. Typowe dla komunikacji przez Internet jest przekraczanie ograniczeń i granic językowych, rola czynnika interlingwalnego, ujawniającego się w nazwach, występowanie poliglonimów⁶⁹, mających przede wszystkim swoje źródło w języku angielskim, i *quasi*-poliglonimów⁷⁰ w przykładach modyfikacji pisowni i zastępowania ortografii polskiej angielską itp. Inspiracje obcojęzyczne występowały już w pseudonimach klasycznych, por. np. humanistyczne pseudonimy literackie, zapożyczone z języków klasycznych, zwłaszcza łaciny, przykłady łatinizacji formalnej: *Acernus* = Klonowic, *Fricius Modrevius* = Frycz Modrzewski itp. We współczesnym świecie miejsce łaciny zajął język angielski. Globalna dominacja tego języka i kultury anglosaskiej w przestrzeni internetowej jest określana mianem cyberkolonizacji⁷¹.

V. UWAGI KOŃCOWE, STANOWISKO W SPRAWIE OPISYWANYCH NAZW

Zainteresowanie językiem Internetu i indywidualnie przypisanymi nazwami użytkowników przestrzeni wirtualnej przekłada się na badania zorientowane na wyszukiwanie i zbieranie materiału oraz uwzględniające zagadnienia teoretyczne, dotyczące np. klasyfikacji onomastycznej badanych i opisywanych

⁶⁶ Por. A. Gałkowski, Licencia onimica. *O tworzeniu i używaniu nazw własnych we współczesnym języku*, w: *Poznanie słowa 2. Wykłady inauguracyjne Wydziału Filologicznego UŁ wygłoszone w roku akademickim 2010/2011*, red. P. Stelmaszczyk, A. Obrębska, Łódź 2011, s. 111.

⁶⁷ Tamże.

⁶⁸ Określenie Kathleen E. Welch (*Reconfiguring Writing and Delivery in Secondary Orality*, w: *Rhetorical Memory and Delivery. Classical Concepts for Contemporary Composition and Communication*, red. J.F. Reynolds, Hillsdale–London 1993), które pozostaje w związku z rozważaną w literaturze naukowej interpretacją występującą w mediach elektronicznych zależności między piśmiennością i oralnością. Podaję za: Wilk, *Nawigacje słowa...*, s. 27.

⁶⁹ Chodzi tu o nazwy odwołujące się do języków obcych. Por. D. Świerszczyńska, *Polski pseudonim literacki*, Warszawa 1983, s. 128.

⁷⁰ Rutkiewicz, *Onomastyczny status irconimów*, s. 120.

⁷¹ Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, s. 23.

nazw, związanych z tym kwestii terminologicznych i pojęciowych. Tok przedstawionego Czytelnikowi w niniejszym artykule wywodu pokazuje, że zagadnienia teoretyczne, związane ze sferą znakowego ukształtowania i funkcjonowania nazw używanych przy okazji korzystania z różnych interaktywnych programów i usług w komunikacji internetowej, stanowią interesujący przedmiot refleksji naukowej, łączącej różne wątki analizy onomastyczno-językowej i kulturowej, w której jest miejsce na przypomnienia i powtórzenia (tego, co już zostało napisane na ten temat) i przede wszystkim na formułowanie własnego stanowiska w sprawie.

Istnieją przesłanki do tego, by uznać, że nick jako typ nazwy osobowej stanowi odmianę czy też analog pseudonimu, przy tym ma on pewne wyróżniające właściwości, które ujawniają się szczególnie mocno w związku z komunikacyjnym medium. Te właściwości pozwalają dywagować, że może mamy tu do czynienia z typem nazw, które co prawda „z pseudonimów [...] wyrosły”, ale są czymś innym, może właśnie kształtującą się na naszych oczach nową kategorią antroponimiczną⁷². Nie wydaje mi się, by swoistość zachowań użytkowników danego medium, pozwalająca traktować przestrzeń Internetu jako sferę społeczno-komunikacyjną wraz z dopasowanym do niej uzusem językowym, była wystarczającym powodem do wyróżniania nowej kategorii nazw osobowych, pozostającej w określonym dystansie strukturalnym i funkcjonalnym do nazw o innych wyznacznikach kategoryalnych. Jeśli uznamy, że nicki to pseudonimy, to powinniśmy dodać, że specyficzne, nietradycyjne, do pewnego stopnia odmienione przez technologię internetową.

PSEUDONIMY INTERNETOWE *VEL* NICKI
– CHARAKTERYSTYKA ONOMASTYCZNA I UZUS

Streszczenie

Celem artykułu było przede wszystkim wyjaśnienie kwestii teoretycznych związanych z charakterystyką onomastyczną nazw przypisanych indywidualnie użytkownikom interaktywnych usług w Internecie, określanych mianem pseudonimów internetowych czy też nicków. Chodziło o to, czy można te nazwy klasyfikować jako pseudonimy, czy też może należałoby uznać, że reprezentują one nową kategorię antroponimiczną. Autor rozważań stoi na stanowisku, że istnieją przesłanki do tego, by uznać, że nick jako typ nazwy osobowej stanowi odmianę pseudonimu, przy tym ma on pewne wyróżniające właściwości, które ujawniają się szczególnie mocno w związku z komunikacyjnym medium. Uwagi o charakterze teoretyczno-opisowym zostały w pracy uzupełnione o prezentację materiału w postaci nazw używanych na forum portalu film.web. Zamierzeniem autora było pokazanie zróżnicowania form pseudonimicznych w przestrzeni internetowej, jednak bez

⁷² Czopek-Kopciuch, *Nick – nowa kategoria antroponimiczna?*, s. 111.

wchodzenia w szczegóły związane z indywidualną inspiracją nazewniczą, za to ze zwróceniem uwagi na różne przykłady licencji onimicznej, która w komunikacji za pośrednictwem komputera ma charakter wielowymiarowy, przyciąga np. uwagę ze względu na asocjacje w planie apelatywnym języka, nawiązaniami interonimicznymi, różnymi formami o charakterze neograficznym, dostarcza przykładów przekraczania ograniczeń i granic językowych (wykorzystanie w nazwach języka angielskiego).

Słowa kluczowe: komunikacja za pośrednictwem komputera, język Internetu, pseudonim internetowy, nick, pseudonim klasyczny, autonominacja, formy pseudonimiczne.

INTERNET PSEUDONYMS *VEL.* NICKS:
AN ONOMASTIC CHARACTERIZATION AND USAGE

S u m m a r y

The major goal of the study has been to explain theoretical issues connected with the onomastic characterization of names used by internet users, i.e., the so called *nicks*. Can they be regarded as traditional pseudonyms, or do they constitute a unique anthroponymic category? The author suggests that nicks are a subcategory of pseudonyms, but they have certain properties that become especially salient in connection with the communicative medium.

Theoretical and descriptive considerations have been supplemented with nicks used on the film.web website. An attempt has been made to show the diversity of nicks but without unnecessary detail as regards the motivation for individual naming decisions. Instead, onus is put on various examples of onymic license, which has a multidimensional nature in computer-mediated communication. For example, it becomes noticeable through its associations on the appellative language plane, through interonymic relations, or through various neo-geographical forms. This license also underlies the processes of extending the boundaries of a particular language (e.g. English elements are used in Polish nicks).

Key words: computer-mediated-communication, the language of the internet, internet pseudonym, nick, traditional pseudonym, self-naming, pseudonym forms.